

Hart van staal

Over het boek

Auteur: Simon van der Geest

Illustrator: Martijn van der Linden

Uitgeverij: Querido

Over de makers

Simon van der Geest houdt van toneel en van schrijven. Hij schrijft toneelstukken, verhalen en gedichten. Daarnaast geeft hij theaterles aan kinderen en jongeren. Hij won reeds tweemaal een Gouden Griffel: voor "Dissus", zijn bewerking van de Odyssee en voor "Spinder", over de strijd van twee broers met als inzet een geheime kelder en over geheimen die als wapen aangewend worden.

Martijn van der Linden is kunstenaar en illustrator. Hij maakt illustraties in zeer uiteenlopende stijlen: van zwart-wit tot kleur, van elegant tot absurd, voor jong en oud. Met zijn vrouw Maranke Rinck maakt hij onder andere de "Bob Popcorn"-boeken. Zijn werk werd meermaals bekroond, onder andere met de Woutertje Pieterse-prijs en een Gouden Penseel. Hij was van 2022 tot 2024 ook Kinderboeken-ambassadeur in Nederland.

Korte inhoud

Ravi en Zina kunnen het maar niet geloven: muziek zou gevaarlijk zijn en wordt verboden op hun eiland! Bovendien lijken hun ouders dat verbod wel erg makkelijk te aanvaarden... De vreemde gebeurtenissen stapelen zich op en de twee jongeren gaan op zoek naar antwoorden. Wanneer ze Blinker en Mink ontmoeten, ontdekken ze de waarheid: hun ouders zijn omgebotteld tot robots! Door wie? Waarom? Waar zijn hun ouders nu? En gaan ze dit zomaar aanvaarden?

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

- Wat staat er allemaal afgebeeld op de cover? Waarover zal het boek gaan, denk je?
- Spreekt de cover je aan? Waarom wel/niet?

Kijk na het lezen van de roman nog eens terug naar de coverprent.

- Begrijp je waarom Martijn van der Linden net deze elementen geselecteerd heeft? (ze spelen een belangrijke rol in het verhaal)
- Zou jij iets verwijderen/toevoegen?

1.2. Personages

- Wie zijn de hoofdpersonages? (Ravi en Zina)
- Hoe zou je hen omschrijven? Hoe zien de personages uit het boek hen?

- De jongens uit Zina's nieuwe klas noemen haar een "pittig tiepje" (p.39)
- Ravi's robotmoeder acht hem niet in staat tot inbraak: "Ja, dat is waar. Met jouw karakter ben je daar niet toe in staat. [...] Daar ben je... te lief voor." (p.198)
- Hoe reageren Zina en Ravi op het nieuws dat hun ouders vervangen zijn door robots? (Zina wordt boos en weigert verder te luisteren. Na enige tijd laat ze toch de twijfel toe, en doet ze de magneettest bij haar vader. Ravi blijft en luistert wel naar wat Mink en Blinker te zeggen hebben).
- Kan je nog voorbeelden geven uit het boek van momenten waarop Ravi en Zina anders reageren op de gebeurtenissen?
 - Op pagina 213 staat Zina lijnrecht tegenover haar drie vrienden. Zij wil het aangewakkerde vuur niet laten doven en wil meteen na hun eerste nummer al het tweede lanceren. De anderen vinden het verstandiger om het wat rustiger aan te doen.
- Kan je Zina's reactie op het ontdekken van de waarheid begrijpen? En haar drang om het vuur aan te wakkeren? Wat denk je van Ravi's voorzichtigheid?
- Vind je de Rebellen een goed team? Waarom? Waarom niet? (bv. Ze vullen elkaar aan. Zonder elkaar zou alles mislopen omdat ze geen goed plan uitgedacht hadden, of omdat ze bij de pakken bleven zitten).
- Zie je evolutie in de leden van het team? Blijft hun rol het hele boek door hetzelfde? (Nee, zeker Ravi krijgt naar het einde toe meer een voortrekkersrol. Hij zet bijvoorbeeld de deur open naar een live optreden op het Grote Plein)
 - "Wat een onzin, pap. [...] Wij weten ook wel dat sommige gevaren heel groot zijn [...] Maar dat betekent niet dat we er niks tegen kunnen doen." (p.321)

1.3. Stijl

• Klanknaboetsingen

- Muziek is dan wel verboden op het eiland, maar er zit meer muziek in je dag dan je denkt! Het hele boek zit boordevol klanknaboetsingen en beschrijvingen van geluiden. Lees de passage op pagina 19 over de soundtrack van een ogenschijnlijk onbelangrijk moment in Ravi's dag: de thuiskomst van zijn vader.
 - Herken je wat Ravi zegt over het deuntje van de dag; het geluid van thuis?
 - Welke klanken worden hier nagebootst? (Krrg-klik! van de sleutel, Zzzzjj van het openschuiven van de deur,...)
 - Worden er ook klanken omschreven? (Een doffe plof van het ophangen van de jas)
 - Kan je nog voorbeelden vinden in de roman?
 - "De regen zwelt aan en roffelt op het dak." (p.164)
 - "Klikklakhakken" (p.192)
 - "Boem-patta... Paf!" (p.171)
 - "Het ruisen van de beek klinkt als opgewonden geroezemoes" (p.54)
- Maak zelf de soundtrack van je leven: spits je oren en probeer extra aandacht te besteden aan de geluiden die je hoort in je alledaagse leven. Kan je zelf ook een soundtrack maken van een bepaald moment, bijvoorbeeld een ochtend op de speelplaats of een zonnige zomeravond?
- Muziek in alledaagse voorwerpen: Kies een alledaags voorwerp (je boekentas, een balpen, een sleutelbos, een fietsslot...) en maak hiermee een geluid zonder dat de anderen zien welk voorwerp je vasthebt. Kunnen de andere juryleden raden om welk voorwerp het gaat?

• Futuristische woorden

- Kan je voorbeelden geven van woorden die in het boek gebruikt worden, maar die bij ons (nog) niet bestaan? (Polsofoon, pappobot, ombottelen, ziekenzoever, spionagekever, zweefboard, glijstoelen...)
- Denk eens aan de verkiezingen van het 'Woord van het Jaar' die bij ons gehouden worden: de zoektocht naar het woord dat het meest zegt over de gebeurtenissen van dat jaar. Welk woord uit "Hart van staal" zou jij uitroepen tot het Woord van het boek en waarom?

1.4. Vertelperspectief / structuur

- Door wiens ogen zien we de gebeurtenissen (De gebeurtenissen worden afwisselend door de ogen van Ravi en Zina verteld)

- Wordt dit consequent volgehouden doorheen de roman? (Nee, in een aantal hoofdstukken krijgen we meer inzicht in de robots en hun reactie op de gebeurtenissen, bijvoorbeeld in hoofdstukken 26 en 62)
- Waarom zou Simon van der Geest deze hoofdstukken toegevoegd hebben? (Je komt dingen te weten over de robots die Ravi en Zina niet kunnen weten: de robots hebben een Meestermissie. Ze hebben emotieprogramma's, maar muziek kunnen ze écht niet vatten,...)
- Wat is de functie van hoofdstuk 41? Waarom krijgen we de gebeurtenissen hier niet te zien door de ogen van Zina, maar door de ogen van de keverdrone? (Er wordt spanning opgewekt: we komen te weten dat Zina betrappt is, maar wat zal dat voor gevolgen hebben? Heeft Zina het zelf in de gaten?)

1.5. Tijd

- Wanneer speelt het verhaal zich af? (In de toekomst)
- Zou je zeggen dat het over de verre toekomst gaat of toch eerder over de nabije toekomst?
- Zijn er elementen uit de maatschappij uit "Hart van staal" die je ook herkent uit onze leefwereld? (Bv. vervuiling op het strand, drones, robotica (bv. robotgezelschapsdieren),...)

1.6. Einde

- "En ergens voorbij de horizon, daar wacht zijn moeder met al die andere ouders. Ravi weet nog niet hoe, maar hij en zijn vrienden zullen hen bevrijden. Dat weet hij zeker." (p.350)
- Hoe voelt Ravi zich aan het einde van de roman? (Hoopvol en vol vertrouwen)
 - Wil je het aangekondigde vervolg op deze roman lezen? Ben je benieuwd naar wat er nog gaat komen?
 - Heb je nog vragen die je graag beantwoord zou zien? (bv. Wat is nu juist dat Meesterplan? Waarom zijn de ouders vervangen, maar de kinderen niet? Waarom zijn niet alle mensen omgebotteld?)
 - Stel dat er geen vervolg meer zou komen, en het verhaal dus een open einde zou hebben; zou je dat oké vinden? (bv. ja, de bal is aan het rollen en samen met Ravi vertrouw ik erop dat alles goed komt/ Nee, ik wil weten of het hen ook echt zal lukken!)

1.7. Sfeerschepping

- Welk gevoel krijg je bij het lezen van het boek? (bv. ongemakkelijk, spanning, nieuwsgierigheid, boosheid...)
- Hoe komt dat? Kan je voorbeelden geven van gebeurtenissen in het boek die dat gevoel bij jou opwekken of versterken?
 - De ontdekking van het blauwe licht en de ontmoeting met de man op het strand. Wat is er aan de hand?
 - De opstand en de gevaarlijke situaties waarin de rebellen terecht komen.
 - De jongeren weten dat hun ouders niet echt zijn, maar ze dit niet kunnen laten merken. Hun thuis is niet meer veilig. Wie kunnen ze nog vertrouwen?
 - Het muziekverbod en het in beslag nemen van de instrumenten. Ze mogen zichzelf niet meer zijn.
- Bekijk ook de illustraties waarmee elk deel van de roman opent. Welke sfeer stralen deze uit?
 - onheilspellend door het been dat achter het vuilnis uitsteekt (p.5), door het contrast tussen de hoge torens boven de kleine huisjes (p.83), door het benauwende hekwerk (p.183),...
 - eerder somber door het gebruik van zwart-wit

2. VERWERKING

2.1. "Muziek is ons wapen. Ons vuur." (p.338)

- Wat willen de rebellen bereiken met hun muziek? (Ze willen een boodschap brengen en mensen in hun hart raken zodat ze zich bij hen aansluiten. Zo kunnen ze het samen opnemen tegen de robots.)
- Kan je je inbeelden dat muziek mensen kan overtuigen om in opstand te komen of om actie te ondernemen?
- Ken je zelf voorbeelden geven van zulke protestsongs?
 - de songs die gemaakt worden voor de STIP IT actie van Ketnet. ("Zo wordt STIP IT een virus dat hopelijk heel Vlaanderen zal overnemen.", lezen we op de website van VRT.)

- “Laat ons een bloem” van Louis Neefs en recent bewerkt door #LikeMe en Metejour.
- “Soldiers of love” van Liliane Saint-Pierre, ook opnieuw uitgebracht door #LikeMe.

De liedjes uit het boek kan je ook beluisteren via Spotify. Luister bijvoorbeeld naar de titelsong.

- Vind je dat het iets toevoegt aan de roman, dat je de songs ook echt kan beluisteren?
- Wat is volgens jou het belangrijkste, het meest aanstekelijk, het overtuigendst bij zulke songs? De tekst, de melodie en het ritme, het vuur waarmee het lied gebracht wordt? Kan het ene element zonder het andere of zijn ze onlosmakelijk verbonden?

2.2. Robots en menselijkheid

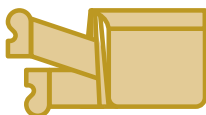
- “die belachelijke, ongrijpbare muziek” (p.138)
 - Wat wordt in deze roman als het grootste verschil gezien tussen robots en mensen? (Het kunnen ervaren van muziek; emoties kunnen voelen bij muziek)
 - Vind je in het boek nog dingen waar de robots het moeilijk mee hebben?
 - Humor: “Waarom heeft niemand me verteld dat die foto van de rebellen humorvol is?” (p.193)
 - Creativiteit (Zina kwam op haar vorige school in opstand tegen een edubot die bleef benadrukken dat een huis geen vleugels kan hebben (p.86))
 - Liefde
 - Zijn dit de dingen die een mens tot een mens maken, vind je?
- “Jij gaat mij achterlaten op een kale rots vol vogelpoep?! Jij bent geen haar beter dan de robots!” (p.295)
 - Vind je dat Zina gelijk heeft? (bv. ja, de vader van Ravi had haar meteen moeten redden om het dan samen op te nemen tegen de robots / Er zijn verzachtende omstandigheden, want hij voelt ook angst voor zijn familie /...)
- Anderzijds koestert Zina warme gevoelens voor haar pappobot (“Haar lieve machine.” (p.329)) en loopt diezelfde pappobot vast omdat hij haar zou moeten aangeven, maar hij tegelijk ook voor haar moet zorgen.
 - Kan je je inbeelden dat iemand vriendschap / liefde / genegenheid zou kunnen voelen voor een robot?
 - Zou je een robothuisdier willen? Waarom wel/niet?
 - Denk je dat robots ooit gevoelens zullen hebben van zichzelf? Of zal het bij geprogrammeerde gevoelens blijven?
- De Gouverneur uit zijn frustratie wanneer hij zegt: “Jarenlang hebben mensen ons robots alleen maar gezien als gebruiksvoorwerpen, als handigheidjes. [...] wij zijn tot veel meer in staat dan mensen. Of niet soms?” (p.138)
 - Zijn robots toekomstmuziek of kan je voorbeelden geven van robots in ons dagelijks leven? (bv. robotgrasmaaier, robotarmen in fabrieken of ziekenhuizen, ChatGPT)
 - Waarvoor gebruiken wij robots vooral? (Om ons leven gemakkelijker te maken)
 - Kan je begrijpen dat mensen het beangstigend vinden wat robots allemaal kunnen?
 - Denk je dat er een kans bestaat dat robots ooit beter en slimmer zullen worden dan mensen? Dat ze de wereld kunnen overnemen?
 - Hoe denk je dat dit verhaal zal aflopen? Zijn de robots in deze roman écht beter dan mensen? Zullen ze hun Meesterplan tot uitvoering kunnen brengen of overwint de liefde en de muziek?

3. VERDER LEZEN

- De laatste mens / Lee Bacon en Barbara Lampe (vert.) (Van Holkema en Warendorf, 2019)
<https://www.boekenzoeker.be/de-laatste-mens>
- Toen mijn broer een robot werd / Emiel de Wild (Leopold, 2022)
<https://www.boekenzoeker.be/toen-mijn-broer-een-robot-werd>
- De wilde robot / Peter Brown en Annelies Jorna (vert.) (Querido, 2019)
<https://www.boekenzoeker.be/de-wilde-robot>

Bronnen

- <https://www.simonvandergeest.nl/blog/spinder/>
 - <https://naarschoolmetquerido.nl/personen/simon-van-der-geest/>
 - <https://www.martijnvanderlindenillustrator.nl/biografie>
 - <https://www.kinderboeken.nl/auteur/martijn-van-der-linden/>
 - <https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/nieuws/2018/01/07/stippen-op-je-hand-tegen-pesten/>
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.